

Ingemar Struwe:

SVIDKNOTT SUGER BLOD PÅ INSEKTER

Små iakttagelser leder ibland till stora insikter.

En sommarkväll vid en fäbod i Dalarna upptäckte jag en majbagge på marken. Den klumpiga baggen med den förvuxna bakkroppen och täckvingar av alldeles för litet nummer var ju en upplevelse i sig. Den var värd en närmare betraktelse i handflatan. Ännu märkligare än baggen själv fann jag då dem som satt på den. Minst ett dussin millimeterstora svidknott (*Ceratopogonidae*) klev omkring på majbaggen upptagna och ostörda av mitt manövrerande med baggen. Deras stickmundelar sökte provande efter tunnare punkter i hudskelettet. Mellan abdomens leder och mellan antennlederna fann de tydligen lämpliga stickpunkter.

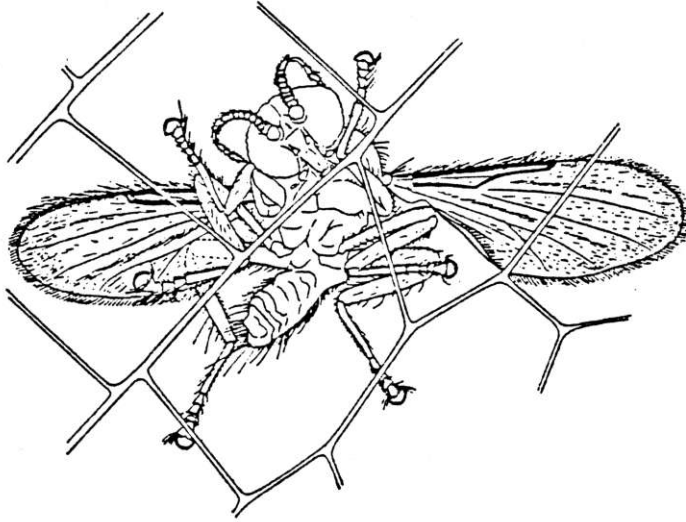
Nog kände jag till svidknotten som blodsugare på mig själv, men denna iakttagelse ledde mig in på efterforskningar i litteraturen. Jo, *ceratopogonider* var väl kända som exoparasiter på insekter inom olika ordningar: diverse sländor, fjärilar, tvåvingar särskilt fjädermyggor samt växtstekels- och fjärilslarver. Inte oväntat tycks det vara specialister på sländor och nätvingar som sett dessa små parasiter oftast: sittande på sländans vinge och sugande hämolympa ur kärnen i vingens ribbor. Att värden flyger omkring bekymrar inte gästen på vingen. Med mina nu öppnade ögon har jag själv upptäckt dem på vingarna av trollsländor - på foton! Fotografen hade inte sett dem ...

Av skalbaggar är det framför allt majbaggarna (släktet *Meloe*) som angrips, men det har också rapporterats hur svidknott suttit runt halsen på tallbocken (*Monochamus sutor*, *Cerambycidae*) och sugit. På 80-talet meddelades att man iakttagit stora svärmar av svidknott över krossade majbaggar. Fällor betade med samma sak gav stora mängder svidknott av släktet *Atrichopogon*. Men lika bra resultat fick man med kristaller av cantharidin.

Cantharidin är ett ämne som finns i baggar av familjen *Meloidae* dit majbaggarna hör. Dit hör också *Lytta vesicatoria*, spansk fluga, som i torkad och pulvriserad form fanns att köpa på apoteken för inte alltför länge sedan. Uppenbarligen använder *Atrichopogon*-arterna cantharidindoftens för att lokalisera sina offer.

Även på min majbagge var svidknotten av släktet *Atrichopogon* enligt besked från British Museum i London. I Sverige finns ve-

terligen inga som sysslar med Ceratopogonider. Under alla om-
ständigheter tycks det vara ett fåtal arter som plågar människor
men desto fler som är gissel för sina medinsekter.

Pterobosca adhesipes, sittande på undersidan av vingen av en trollslända (*Agrionoptera insignis*). (Efter Macfie).